Ook *Gods volk* staat in zich zelf schuldig voor de Wet.

Het voldoet daar noch in zijn *doen*, noch in zijn *zijn* aan en heeft alleen zijn *gerechtigheid* in zijn Borg.

„Ziet, een zaaier."

> En hij sprak tot hen vele dingen door gelijkenissen, zeggende: Ziet, een zaaier ging uit om te zaaien.
> Mattheus 13 : 3

„Ziet, een zaaier!" Kunt ge dat van elk vader, van elke moeder, van elk onderwijzer zeggen? Merkt ge in de gezinnen, in de kringen uwer vrienden, op de scholen, dat er werkelijk *gezaaid* wordt?

Bij die vraag denken we niet enkel aan uitzaaien van het Bijbelwoord. Zeker, ook dat kan van hooge beduidenis zijn. Allerlei aangrijpend Bijbelwoord vroeg in het geheugen geprent, kan als een stemme Gods, heel het leven door, in onze ziel nadreunen, om ons van kwaad af te houden en naar het heilige te trekken. Zelfs louter als geheugenwerk ligt er een onmiskenbare kracht in.

Maar toch zou het veel, veel te beperkt zijn, indien het zaaien daartoe beperkt bleef.

Elke gedachte, elk denkbeeld, elk vermaan, elke waarschuwing, elke toon van liefde en deernis, elke uiting van sympathie, kortom alles wat van onze lippen, wat door onzen blik, door onze houding, door ons voorbeeld, op een ander indruk maakt, en iets in den bodem zijner ziel doet bezinken, is *geestelijk zaaisel*.

Zaaisel dat goed kan zijn, maar ook, helaas, zaaisel, dat een giftplant in het hart van het kind kan doen opkomen.

Want vergeet niet, er is een zaaien, dat opzettelijk bedoelt te zaaien, maar er is ook een zaaien dat *ongemerkt* geschiedt; en dat ongemerkte zaaien gaat elken dag, in elken kring, bijna bij elke ontmoeting door. En stellig kan het oog er niet helder genoeg voor opengaan, hoe juist wie ongemerkt zaait, maar al te dikwijls hoogst bedenkelijk zaaisel uitstrooit. Op straat, vóór winkels en in winkels, in societeiten en herbergen, bij bezoeken, aan festijnen, uit boeken en bladen worden elken dag in breeden kring indrukken, gewaarwordingen opgevangen, die maar al te vaak kwaad nawerken.

Niet dadelijk. Och, uit één korrelke belladonazaad schiet ook niet dadelijk hoog de giftplant op, en al wipt die plant ten slotte haar kiemkop uit den bodem, daarom is er nog volstrekt niet aanstonds de booze giftige vrucht.

Al die indrukken, al die gewaarwordingen zijn niets dan zaadjes. En gelijk van het gevleugeld zaad dat onze lindeboomen loslaten, de wind er misschien slechts één op de honderd op een plek brengt, waar het ontkiemt, zoo is het ook met het booze geestelijk zaad. Maar zelfs al ontkiemt er slechts één honderdste van, dan nog is het zoo verwoestend voor het jeugdig hart.

En wat nog erger is, er zijn ook, zij het al niet talrijk, demonische personen, die *opzettelijk* zaaiers en zaaisters van slecht zaad, van echt geestelijk onkruid, in anderer hart zijn, en die er lust aan hebben zielen te verderven, 't zij om er zelf goddeloos profijt van te hebben, hetzij, wat eerst het echt demonische is, uit opzettelijke zucht om slecht te maken.

Zoo heeft satan in groote menigte zijn nooit rustende werkers, die, opzettelijk of onopzettelijk, dag na dag, het zaad van zijn onkruid uitstrooien; en ge moogt, bij den steeds vrijer toon van ons maatschappelijk leven, wel zeggen dat God uw kind bijzonder genadig was, zoo de wind des daags dat booze zaad over het hart van uw kind liet heenwaaien, zonder dat het er op neerviel en er indrong.

Doch juist daarom plaatst God nu in het leven tegenover die zaaiers van het onkruid, in zijn naam en van zijnentwege, de zaaiers van het goede zaad, die tegenover die macht der duisternis de macht en den invloed stellen van het Koninkrijk der hemelen.

Doch dan mag ook dat uitzaaien van het goede zaad niet te beperkt als loutere predicatie worden verstaan.

Zeker, de bezielde, de in God geheiligde de van hooger vuur doortintelde predicatie is er de hoogste uiting van. Maar vooreerst staat de predicatie lang niet altoos op dat hooge, bezielde en daarom bezielende standpunt. En boven dien, die predicatie legt slechts op zeer enkele uren van heel de week beslag, en onderwijl gaat het leven al de zeven dagen van de week door.

Het zou daarom geen verhouding hebben, om het zaaien van het goede zaad tot die enkele uren te beperken, en al de dagen daarna het zaaien van het booze onkruid rusteloos te laten doorgaan.

Neen, al de dagen der week, van den vroegen morgen tot den laten avond, moet ook het goede zaaien worden voortgezet.

Een enkel maal opzettelijk door een vermaan, een waarschuwing, een wenk in het goede oogenblik; maar moest ongemerkt door indrukken die van uw persoon, van uw leven, van uw houding, van uw doen en laten, van uw gesprekken, van uw voorbeeld in den ruimsten zin uitgaan.

Ook lectuur is hier een groote macht. en het is daarom zoo te betreuren, dat de dichtader onder Christenen niet milder vloeit, en de boeiende phantasie-letterkunde niet op hooger peil staat.

Edoch, dit hangt aan talent en gave, en God zij gebeden, dat Hij ook dit soort zaaiers in grooter aantal en van hooger geesteskracht onder ons uitzende.

Maar wat, geheel afgezien van dit talent en van deze bijzondere gave, een ieder in het uitstrooien van het goede zaad lust moet geven, is het gewone leven, is de opvoeding der jeugd, is de steeds voortgaande onderlinge opvoeding, die we elkaar in den gewonen omgang aanbrengen.

Waar het zaadje van een boos onkruid indrong, moet aanstonds in grooter aantal het goede zaad opschieten om het onkruid in zijn opkomen te verstikken. Niet omgekeerd.

En in dien zin zij de vraag herhaald: Als men *op U* wijst, zijt ge dan zeker dat men ook van u zeggen zal en kan: *Zie, een zaaier!*

Van elk woord, dat we spreken, zullen we eens rekenschap geven. Niet in een verhoor, waarom we het zóó en niet anders hebben gezegd, met recht onzerzijds om ons tegenpleidooi te voeren. Neen, maar doordat God ons zal toonen, welke de werking was, en hoever de werking ging, die van ons woord op anderer hart geoefend werd.

Soms zal ons dat verrassen door den heerlijken, den gezegenden invloed, die, zonder dat we het van verre vermoed hadden, van een door ons gesproken woord uitging. Maar ook bitter zal het ons kwellen, als ons getoond wordt, wat fatale werking een onbedacht gesproken woord op anderer zin en leven had.

En nu is dit het jammerlijkst, dat verreweg de meesten hierop zoo weinig bedacht zijn, dat ze niet voelen hoe hun woord en hun voorbeeld gedurig een vuur is, waar vonken van af spatten, en dat ze in hun onbedachtzaamheid met dat vuur zoo gevaarlijk spelen. Zoo b. v. wat baat het u, of ge bij uw opvoeding al telkens uw kind met het Woord bezaait, als ge slag op slag door uw gesprek en uw voorbeeld onkruid-zaad over het goede zaad heenstrooit.

Dat is de valsche scheiding, alsof het leven werkeloos bleef, en alleen bijbelsch vermaan werkte. Want juist dit is niet zoo. Als uw eigen leven niet van den geest des Woords doorademd is, bederft ge telkens door uw leven, wat uw vermaan in het hart van uw kind poogde op te bouwen.

De echte zaaier zaait aldoor, zoo dikwijls het oogenblik gunstig is, en zoo alleen moogt ge u een gelukkig ontkiemen van het goede zaad beloven.

Ziet, een zaaier! — wordt ook daaraan beproefd, of ge *geduld* hebt, om te wachten tot het door u uitgestrooide zaad ontkiemen kon.

Niets toch is dtoever, dan te wanen, dat uw vermaan, uw waarschuwing, uw oproep tot het heilige, plotseling het hart van uw kind omzet. Wie weet wat zaaien is, weet ook, dat het uitgestrooide zaad zijn tijd moet hebben, om te kunnen ontkiemen. En hebt ge dat geduld nu niet, en verwijt gij het uw kind, dat de vrucht van het zaad niet aanstonds uitkomt, dan hindert gij het ontkiemen, dan belet ge het vrucht zetten, dan verbittert ge, en verstoort uw eigen zaaisel.

Het verstandige, het van God gewilde zaaien luistert zoo nauw. De landman weet dat elk zaad zijn tijd heeft, en ook bij de opvoeding moet het soort van zaad dat ge uitstrooit, met de jaren van uw kind verband houden. Ook de gelegenheid beslist zoo in het oog loopend voor de ontwikkeling van het zaad, dat ge uitwerpt. Ook het leven heeft zijn steenachtige plekken, en zijn plekken vol doornen en distelen. Daarom is het zoo heilige kunst om voor het uitstrooien van uw zaad de goede plek, de plek met diepe rulle aarde te kiezen.

Er kan daarom niet genoeg op worden aangedrongen, dat toch in onze gezinnen, dat toch in onze scholen, dat toch in onze maatschappelijke kringen, de plicht en de kunst van het goede zaaien steeds ernstiger beoefening vinde.

De macht van het onkruid-zaaien neemt op zoo verontrustende wijze toe, en ook onze kinderen staan al zeer spoedig aan den verderfelijken invloed, die hier van uitgaat, bloot.

Zoo nu kan het niet anders, of we raken achteruit, en we verliezen terrein, en onze kinderen zullen ons teleurstellen, indien niet elk onzer zijn roeping verstaat, om zaaier, om zaaier van het goede zaad te worden, en deze hooge roeping te vervullen met heiligen kunstzin, met stil geduld, in nooit uitgeputte liefde, in steeds nauwer gemeenschap met Hem, die ons het zaad dat we uitstrooien zullen, toereikt.

Amsterdam, 19 Febr. 1904.

De Nationale Kerk.

Wat de Gereformeerde groep in de Hervormde Kerk inzake het Hooger Onderwijs beoogt, wordt allengs duidelijk.

Ds. Wagenaar, Hervormd predikant in Leeuwarden, lichtte in de *Volksbode* een tip van den sluier op, en Dr. Kromsigt sluit zich geheel bij diens betoog aan.

Men erkent, dat aan de Vrije Universiteit dusverre onrecht is aangedaan; het ingediende wetsontwerp, dat geen begunstiging maar rechtsgelijkheid beoogt, keurt men daarom op zichzelf goed. Maar men betreurt, dat de Minister niet tegelijk de zaak van de Theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten aan de orde heeft gesteld, omdat dit een levenszaak is voor de Ned. Hervormde Kerk.

Daarom wil men thans een dwangmiddel gebruiken.

De groep uit de Hervormde Kerk wil het op een akkoord gooien. Het zal worden een do ut des. Geef ons de Theologische faculteiten aan de Staatsuniversiteiten terug, dan stemmen wij voor de wet. Zoo niet, dan zal „rechtsuitstel" — het nieuwe woord is van Ds. Wagenaar — het dwangmiddel worden om klem aan onzen eisch bij te zetten. We stemmen het wetsontwerp dan af en het Bijzonder Hooger Onderwijs zal hiervan den last dragen.

Droever staaltje van partij-politiek is nauwelijks denkbaar.

Ge erkent dat een ander onrecht wordt aangedaan. Weg en middelen staan open om dat onrecht weg te nemen. Maar ge bestendigt dat onrecht opzettelijk, omdat de Regeering niet terstond bereid is om op een ander punt aan uw wenschen te voldoen.

En wat de zaak nog droever maakt is, dat ook hier het kerkisme weer in al zijn naaktheid voor den dag komt.

Het ingediende wetsontwerp heeft met de Gereformeerde kerken niets uitstaande, en schenkt zelfs aan de Theologische faculteit der Vrije Universiteit niet één voordeel of privilegie.

Het bedoelt uitsluitend en alleen om het Vrije Hooger Onderwijs uit zijn vernederende positie op te heffen; om te maken, dat ons volk weer Christelijke doctoren, antirevolutionaire staatslieden en advokaten, calvinistische litteratoren en natuurkundigen kan krijgen. Een *nationaal* belang dus, waar de Kerk geheel buiten staat.

Maar bij deze broeders is de eenige drijfveer de Nederlandsche Hervormde Kerk. Met leede oogen zien ze, dat de Gereformeerde kerken aan invloed op ons volksleven winnen. En daarom mag aan de Vrije Universiteit geen privilegie worden gegund, voordat eerst een aequivalent aan de „Vaderlandsche Kerk" geschonken is.

Toch mag noch deze partij-politiek in slechten zin, noch dit kerkisme ons beletten de vraag onder de oogen te zien, of hetgeen deze groep wenscht en verlangt, metterdaad eisch is van het recht en dus ook onzerzijds gesteund moet worden.

Volgens deze broeders nu is de Nederlandsch Hervormde Kerk nog altoos de Nationale Kerk, de volkskerk, de kerk waarin de traditie en het historisch leven der Natie geconcentreerd ligt. Voor deze kerk zijn de Theologische faculteiten aan de Rijksuniversiteiten opgericht. En daarom eischen ze, dat door de Regeering deze faculteiten weer aan haar bestemming zullen worden teruggegeven.

Nu spreekt het wel vanzelf, dat van deze praemissen niet één met de werkelijkheid overeenkomt.

Een nationale kerk is er in Nederland niet, want de natie ligt op kerkelijk gebied in tal van groepen verdeeld en zelfs een numeriek zoo kleine groep als de Gereformeerde kerken oefent op het nationale leven vrij wat meer invloed dan het logge lichaam der Hervormde Kerk, waarin de meest tegenstrijdige geesten huizen.

En even onjuist is het, dat de Rijksuniversiteiten en de Theologische faculteiten zijn opgericht om deze Ned. Herv. kerk van predikanten te voorzien. Ze zijn opgericht voor de Gereformeerde religie, voor de Kerk des Heeren, maar niet voor het staats-creatuur van Koning Willem I.

Maar ook al waren deze praemissen juist, wat wil men dan van de Regeering?

Dr. Kromsigt noemt althans een punt: De Dogmatiek moet weer een eereplaats in de Theologische faculteit ontvangen.

Op zichzelf is deze eisch uitnemend.

Een Theologische faculteit zonder Dogmatiek is een lichaam zonder hart.

Maar met deze formeele reconstructie der Theologische faculteit zijt ge voor uw beginsel geen stap gevorderd.

Toen de Dogmatiek onder staatshoede stond, doceerde Scholten te Leiden de moderne theologie. En er is geen quaestie van, dat wanneer straks weer een liberaal of radicaal ministerie aan het bewind komt en deze een theologischen professor te benoemen heeft, geen Calvinist, maar een ethische of moderne de uitverkorene blijken zal.

Zelfs zou het niets baten te bepalen, dat de Regeering voor de Theologische faculteiten alleen mannen uit de „Nationale kerk" benoemen mocht. Indien een socialistisch ministerie, optrad, zou het zonder veel moeite de vacante catheders met socialistische professoren kunnen bezetten; professoren, die nog altoos lid waren der „Nationale kerk". Denk slechts aan Ds. Bax en Ds. Van der Heide.

Natuurlijk bedoelen deze broeders het niet. Het is hun niet te doen om een formeele Theologische faculteit en een formeelen band aan de Nederlandsche Hervormde kerk, maar om een Theologie, die weer in werkelijkheid Theologie is, d. w. z. wetenschap van de geopenbaarde kennisse Gods.

Maar juist daarom kan deze voorslag ons niet uit het moeras helpen.

De grondfout van deze broeders is, dat ze altoos in ficties leven en daarom voor de realiteit geen oog hebben.

We hebben geen Gereformeerde Overheid meer.

Een nationale kerk bestaat er niet.

En wat zichzelf als de vaderlandsche kerk aandient is een gezelschap, dat uit de meest heterogene elementen bestaat; uit modernen en orthodoxen, evangelischen en ethischen, spiritisten en materialisten.

En wanneer men desniettegenstaande zegt, dat de nationale universiteiten meer bruikbaar moeten gemaakt worden voor de nationale kerk, en daarom de nationale overheid nationale theologische faculteiten moet oprichten, dan misleidt men de menigte met een phraseologie, die niets zegt.

Belachelijk maken.

In *Het Volk* verwijt Josua Loeput ons, dat wij het Opperwezen belachelijk hebben gemaakt, door het zoo voor te stellen alsof God bij de wetgeving aan Israël rekening had gehouden met ingewortelde volksgewoonten, die niet in één dag konden worden afgeschaft.

Indien dit verwijt juist was, dan gold dit niet *De Heraut*, maar Christus. Hij toch heeft gezegd, dat Mozes van wege de hardigheid van Israël's hart het volk toegelaten had scheidbrieven te geven, maar dat het van den beginne niet aldus was geweest.

Maar natuurlijk verstaat *Het Volk* van deze dingen niets.

Het zou alleen eerbied hebben voor een God, die echt radicaal-socialistisch met van boven opgelegde wetten elken misstand uit den weg had geruimd.

En omdat de God van den Bijbel aan dit socialistisch ideaal niet voldoet, omdat Hij eerst de zedelijke grondslagen in het menschelijk hart recht wil leggen, daarom verwijt *Het Volk* ons, dat wij een „conservatieven" God hebben.

Alsof het valsche conservatisme niet juist daarin bestond, dat het historisch gewordene bestendigd wordt alleen omdat het bestaat.

Terwijl de God van den Bijbel, juist omgekeerd, ook bij Israël in Zijn heilige Zedewet het hoogste ideaal den mensch voorstelt en met zijn *Gij zult niet* de scherpste critiek op het zondig menschelijk leven uitoefent.

Het Christendom, dat door dien God zich leiden liet en aan Zijn Woord geloofde, heeft niet revolutionair, maar reformatorisch als een zuurdeeg heel het maatschappelijk leven veranderd. Het heeft niet door uitwendige wetten, maar door prediking van het Evangelie de slavernij afgeschaft, de heiligheid van het huwelijk hersteld, de vrouw uit haar diep vernederende positie weer opgericht.

Terwijl de Fransche Revolutie, die met staatsgeweld plotseling gelijkheid, vrijheid en broederschap wilde invoeren, wel het duidelijkste bewijs heeft gegeven, hoe machteloos zulk een pogen is.

Of is op de Fransche Revolutie niet gevolgd de dictatuur van Napoleon?

Antipapisme.

Een welwillend lezer vraagt ons, of we ons niet te sterk uitlieten, toen we schreven, dat de Roomsche kerk in onze dagen alle overtreding van het 7de gebod bij haar geestelijken en in haar kloosters gestrengelijk straft. Hij zond ons daarbij het prospectus van een dier bekende werken over de Roomsche moraal, waarin juist het tegendeel beweerd werd.

Nu willen wij wel bekennen, dat dit soort antipapistische lectuur, die onder gesloten enveloppe verzonden wordt met het opschrift, dat alleen getrouwde personen het boek lezen mogen, ons tegen de borst stuit. Er zijn „diepten van satan," waarin het beter is geen blik te slaan. En al hebben de Roomsche moralisten, met het oog op de biecht-practijk, dingen geschreven, die het zelfs niet oorbaar is hier aan te duiden, het heeft geen het minste nut, dergelijke uitpluizerijen, over wat op sexueel gebied misdreven kan worden, onder het volk te brengen. Eer loopt men gevaar daardoor aardstochten te prikkelen, die slechts een vonk noodig hebben om in ons eigen hart te ontbranden.

Reeds om die reden kunnen wij dit wapen tegen Rome niet goedkeuren.

Maar bovendien wordt in dit soort litteratuur een indruk gegeven van de Roomsche moraal en moraliteit, die niet juist is.

Ook hierbij versta men ons wel.

Dat de gedwongen onthouding, die Rome aan haar priesters en kloosterlingen voorschrijft, in strijd is met Gods Woord, en aanleiding geven kan tot allerlei ongerechtigheden, is door ons nooit ontkend.

Evenmin als het feit, dat de slappere moralisten onder de Roomschen, door hun ver gedreven casuistiek en hun probabilisme, dingen hebben toegelaten, die zelfs wanneer we ze noemden, elk eerbaar mensch een schaamteblos op de wangen zouden jagen.

Maar wanneer de voorstelling wordt gegeven, in deze antipapistische litteratuur, alsof de Roomsche kerk en de Roomsche geestelijkheid in haar geheel voor deze excessen aansprakelijk zou zijn, ja alsof de Roomsche kerk officieel zou goedkeuren en gedoogen, dat door haar geestelijken ontucht werd gepleegd, dan is deze voorstelling met de waarheid in strijd.

Het diep zedelijk verval, waarin de Roomsche geestelijkheid ten tijde van de reformatie zich bevond, mag niet als maatstaf gebruikt worden voor de Roomsche kerk in onze dagen.

De Roomsche kerk heeft uit die zedelijke inzinking zich opgericht. En welke bezwaren de Protestanten tegen Rome's leer en eeredienst ook mogen hebben, het zou onrecht zijn, wanneer men niet eerlijk erkende, dat de Roomsche geestelijkheid in onzen tijd, wat haar zedelijk leven betreft, gerust de vergelijking met de geestelijken van elke andere kerk kan doorstaan.

Terminologie.

De oud-zendeling P. Jansa zendt ons het volgende schrijven:

Wonderspreuken.

Wanneer de wijzen der wereld kennis nemen van het onderwijs in de Godzaligheid, dan vernemen wij van hen nog al eens een afkeurend oordeel.

Wat wonderspreukige leer, waarmede de hersens van het eenvoudige volk noodeloos worden vermoeid.

Al spoedig komt ook het wonderspreukige Drieëenheid op het tapijt. „Hersens noodeloos vermoeien" met het denkbeeld van een Drieëenig God. En toch, zou er onder die eenvoudigen één zijn, die niet vanzelf gevoelt, dat in het wezen van den Oneindige iets *moet* zijn, dat ons begrip te boven gaat!

Nog meer; is niet voor den eenvoudigste onder de eenvoudigen het denkbeeld zelf allerkostelijkst en overvloeiende van verkwikking en troost?

Vader, Zoon en Heilige Geest: een eenig en waarachtig God, voor allen die Hem eeren en op Hem vertrouwen voor tijd en eeuwigheid?

De Almachtige een Eenwig God, een Vader voor Zijn menschenkinderen. De Zoon Gods zich offerende op het Kruis, voor de zonden der wereld tot eeuwige heerlijkheid voor allen, die zich aan Hem toevertrouwen!

De Heilige Geest met al Zijn kostelijke gaven, gereed voor elk schuldbelijdend zondaar, die zich door Hem laat bewerken en leiden, Hem al die genade in 't Goddelijk Wezen deelachtig makende. Wie kan den ganschen schat van liefelijkheid in zijn besef omvatten, die in dat Drieëenig besloten ligt! Maar om aan die eenheid én volheid haren vollen eisch te doen toekomen, moet in de omschrijving van de Drieëenheid het epithet *Persoon* wegvallen; immers ook in Gods Woord lezen we enkel: „Drie zijn er die getuigen in den hemel." Het lijdt toch geen tegenspraak, dat Personen moet aanleiding gegeven hebben tot de beschuldiging van drie Goden te dienen, en daardoor het Evangelie voor den Jood onaannemelijk gemaakt.

Wij begrijpen, dat broeder Jansz bij zijn missie-arbeid onder de Heidenen vaak de moeilijkheid heeft gevoeld om het dogma van de Drieëenheid zoo voor te stellen, dat het gevaar van driegodendom vermeden werd.

Ook moet met Calvijn erkend worden, dat de uitdrukking „personen in het Goddelijk wezen," evenals die van de „beide naturen in Christus", slechts zwakke pogingen zijn om een ondoorgrondelijk Goddelijk mysterie in onze taal weer te geven, en nooit volkomen kunnen uitdrukken wat God in Zijn Woord ons geopenbaard heeft.

Maar br. Jansz vergist zich, wanneer hij meent, dat de Christelijke kerk, door deze uitdrukkingen niet te gebruiken, de bezwaren der ongeloovigen uit den weg zou ruimen.

Dat bezwaar geldt niet het *woord*, maar de *zaak*.

Men wil wel in Christus een openbaring der Godheid zien en den Heiligen Geest als een kracht eeren, die van God uitgaat en in de menschheid werkt; maar dat de Zoon en de Heilige Geest meer zijn dan een openbaring en een kracht; dat zij in het Goddelijk wezen een eigen persoonlijk bestaan hebben, dat wil men niet erkennen.

En al is het waar, dat de Heilige Schrift nergens het woord *persoon* gebruikt, toch schrijft ze aan den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest in het Goddelijk wezen zulke eigenschappen toe, dat wij in onze taal dit niet anders kunnen uitdrukken, om elke valsche voorstelling van het Goddelijke Drieëenige leven af te snijden, dan door met heel de Christelijke kerk te spreken van drie personen in het één Goddelijke wezen.

Die belijdenis is onder veel bange worsteling tegen alle ketterij tot stand gekomen. De leiding des Heiligen Geestes heeft daarbij de kerk steeds dieper in de kennisse dezer waarheid ingeleid. Waar die belijdenis zuiver gehandhaafd bleef, werd èn het gevaar van het driegodendom èn dat van een pantheïstisch sabellianisme steeds vermeden. Er is dus geen de minste reden voor de Christelijke kerk om deze belijdenis te niet te doen, ook al erkent ze met den Apostel Paulus, dat we hier slechts ten deele kennen en ons menschelijk spreken slechts een zwakke weerklank is van dit heilig mysterie.

Chi va piano.

Er komt langzamerhand weer schot in. Het goede voorbeeld, dat onze hofstad gaf, waar eindelijk de kerkelijke scheidsmuren wegvielen, prikkelt tot navolging.

Zoo hebben in Arnhem B vele gemeenteleden eenige pressie op den Kerkeraad uitgeoefend, en de Kerkeraad verklaarde zich bereid de onderhandelingen over de saamsmelting voort te zetten, mits zonder overhaasting met het oog op het gebrek aan onderling vertrouwen, waartoe door de laatste gebeurtenissen in ons kerkelijk leven aanleiding gegeven was.

En ook te Leiden deed men een stap in de goede richting.

Een uit het drietal zusterkerken stelde aan de andere voor, eens per maand de Dienaren te ruilen, om zoo beter met elkaar bekend te raken.

Nu is dit nog wel niet veel. Maar wij Hollanders zijn gewoon niet over één nacht ijs te gaan. Voor overhaasting zijn wij vuurbang.

En hoofdzaak is, dat men maar niet in den gedeelden toestand *berust*, maar dien over en weer als zondig erkent en, zij het dan ook voetstap voor voetstap, een poging waagt om iets dichter bij elkaar te komen.

Dan zal de liefde van Christus overmogen, en achteraf zal men verbaasd zijn, dat men zoolang werk had om met broeders saam te gaan leven.

Salemba-School.

Het bestuur der Christelijke Meisjesschool te Salemba, Meester-Cornelis op Java, deed onlangs een oproeping voor de vacante betrekking van onderwijzeres.

Slechts één onderwijzeres solliciteerde en trok daarna hare sollicitatie in. Naar men zegt, omdat onder de Christelijke onderwijzeressen in Nederland het gerucht loopt, dat de arbeid aan deze school te zwaar zou zijn.

Mejuffrouw J. M. van Loon, die zelve zes jaar lang aan de Salembaschool werkzaam was, verzoekt ons, dit gerucht als onjuist tegen te spreken.

Zij is volkomen bereid nadere inlichtingen te geven aan wie dit wenscht, en zou het zeer betreuren, wanneer de eenige Protestantsch-Christelijke meisjesschool in Nederl.-Indië, door gebrek aan hulp uit Nederland, moest ten gronde gaan.

Het adres van Mej. Van Loon is te Utrecht, Brigittenstraat 20.

Door de kieren.

Al is de *Gereformeerde kerk* allengs in haar polemiek tegenover de Gereformeerden buiten het genootschap gematigder geworden, zoo nu en dan gluurt de oude doleantiehaat nog eens door de kieren heen en krijgen de Gereformeerde kerken, of *De Heraut*, even den nagel van den klauw te voelen.

Zoo nu weer van Ds. Eringa van Workum.

In het gebouw der Gereformeerde kerk te De Lier was een politieke meeting met debat gehouden. Ook socialisten waren daarbij uitgenoodigd. En het gerucht liep, dat de Gereformeerde jongelingen hadden geapplaudiseerd, toen de socialistische woordvoerders, die voor deze gelegenheid een rood vest hadden aangedaan, van den kansel af hun denkbeelden verkondigden.

Naar aanleiding van dit gerucht, spreekt Ds. Eringa van *verbroedering* tusschen de Gereformeerden en socialisten en richt hij tot ons de volgende strafpredicatie:

Dat zijn nu dezelfde menschen, die in de Kerk, geheel ten onrechte onder de leuze „Wat samenstemming heeft Christus met Belial, of wat deel heeft de geloovige met den ongeloovige?" de belijders der waarheid kerkelijk van elkander hebben gescheiden.

Op kerkelijk terrein dus te eng, maar op politiek terrein veel te ruim. Of dit meten met twee maten naar den Woorde Gods is, betwijfelen wij ten zeerste. Deze gebeurtenis versterkt ons